

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В СПЕЦІАЛЬНІЙ ШКОЛІ (ШКОЛІ-ІНТЕРНАТІ) у 1991-2000 рр.

Одним із основних напрямів розвитку сучасної української освіти є рівний доступ до якісної освіти дітей з особливими потребами. За роки незалежності в Україні створені правові основи державної національної політики, яка будується на принципах рівності соціальних, культурних прав і свобод усіх громадян. Правовою основою формування державної політики прав дітей із особливими потребами стали Декларація прав національностей України (1991), Закони України «Про освіту» (1991, 2017), «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» (1991, 2004), «Про загальну середню освіту» (1999), «Про охорону дитинства» (2001), «Про реабілітацію інвалідів в Україні» (2001), «Про освіту осіб, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (спеціальну освіту)» (2007), Конституція України (1996), Національна доктрина розвитку освіти (2002), Укази Президента України «Про додаткові заходи щодо посилення соціального захисту інвалідів та проведення в Україні у 2003 р. Року людей з інвалідністю» (2003), «Про першочергові заходи щодо створення сприятливих умов життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями» (2005), «Про додаткові невідкладні заходи щодо створення сприятливих умов життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями» (2007) та ін. [1].

Спеціальна школа (школа-інтернат) у своїй діяльності керувалася Конституцією України, Законами України «Про освіту» (1991), «Про загальну середню освіту» (1999), «Про охорону дитинства» (1991), «Про реабілітацію інвалідів в Україні» (1999), «Про психіатричну допомогу» (2000), нормативно-правовими актами Президента України, Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства освіти і науки України, інших центральних органів виконавчої влади, рішеннями місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Школа діяла на підставі статуту, який розроблявся на основі Положення про загальноосвітній навчальний заклад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.06.2000 № 964 (із змінами), цього Положення з урахуванням виду спеціальної школи (школи-інтернату) та особливостей її діяльності [2].

Головними завданнями спеціальної школи (школи-інтернату) було: *забезпечення* права дітей, які потребували корекції фізичного та (або) розумового

розвитку, на здобуття певного освітнього рівня загальної середньої освіти шляхом спеціально організованого навчально-виховного процесу в комплексі з корекційно-розвитковою роботою, медичною реабілітацією; *розвиток* природних здібностей і обдарувань, творчого мислення вихованців, здійснення їх допрофесійної та професійної підготовки, формування соціально адаптованої особистості; *сприянні* засвоєнню учнями норм громадянської етики та загальнолюдської моралі, міжособистісного спілкування, основ гігієни та здорового способу життя, початкових трудових умінь і навичок.

У процесі дослідження встановлено, що навчально-виховний процес у спеціальній школі незалежно від її підпорядкування, виду і форми власності здійснювався відповідно до робочих навчальних планів, розроблених закладом на основі типових навчальних планів, затверджених Міністерством освіти і науки України. Робочий навчальний план спеціальної школи державної та комунальної форми власності затверджувався відповідним органом управління освітою місцевих державних адміністрацій; приватної форми власності - засновником (власником) за погодженням з відповідним органом управління освітою. Спеціальна школа працювала за навчальними програмами, підручниками і посібниками, що мали відповідний гриф Міністерства освіти і науки України. Під час навчання учнів у спеціальній школі II і III ступенів використовувалися як спеціальні програми і підручники, так і програми й підручники загальноосвітньої школи [2].

Аналіз документації спеціальних шкіл показав, що навчально-виховний процес у спеціальній школі мав корекційну спрямованість; індивідуальний та диференційований підхід створював передумови для подолання порушень психофізичного розвитку, засвоєння учнями програмового матеріалу, розвитку їх здібностей, професійно-трудової підготовки, подальшої соціалізації. Зокрема, трудове навчання у цій школі передбачало систему заходів, спрямованих на відновлення, компенсацію порушених функцій, оволодіння вихованцями трудовими вміннями і навичками, що було основою для подальшої професійної підготовки. Професійна освіта була спрямована на оволодіння навичками спеціальності в спеціальній школі і визначалася з урахуванням рекомендацій лікарів, побажань учнів та їх батьків (осіб, які їх замінюють), потреб регіонів [2].

Доведено, що при проведенні уроків з трудового навчання класи поділялися на групи. Комплектування груп за видами праці здійснювалися з урахуванням особливостей психофізичного розвитку учнів та рекомендацій лікарів. Таким чином, освіта досліджуваних шкіл (1991–2000) декларувалася на рівності здобуття знань, умінь і навичок; *забезпеченні* дітей з особливими потребами спеціальною навчальною літературою, *дотриманні* педагогічних та санітарно-гігієнічних вимог з урахуванням індивідуальних особливостей учнів,

урахуванні особливостей психофізичного розвитку учнів під час комплектування груп за видами праці (трудове навчання); створенні можливості на вступ до професійно-технічних і закладах вищої освіти, зокрема створенні передумов для подолання порушень психофізичного розвитку.

Література

1. Національна доктрина розвитку освіти. Затверджено Указом Президента України від 17 квітня 2002 р. №347/2002. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002/print>

2. Про затвердження «Положення про спеціальну загальноосвітню школу-інтернат (школу, клас) України для дітей з вадами фізичного або розумового розвитку» №136 від 13.05.93 р. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0120-93>